

Đừng để đứt sợi tơ óng ả

◆ PHƯƠNG LAN

Đi một vòng các chợ vải ở Sài Gòn, đến Soái Kinh Lâm, chợ An Đông, chợ Tân Bình rồi chợ Bến Thành... tôi bị choáng ngợp trước rất nhiều loại vải may mặc khác nhau, rất đẹp và giá cả cũng đa dạng, dễ lựa chọn cho những nhu cầu và khả năng tài chính khác nhau. Thế nhưng bị lôi cuốn thật sự chính là những thước lụa tơ tằm, một loại sợi tự nhiên, có độ mềm mại, óng ả, người mặc có thể cảm nhận rõ rệt sự mượt mà, êm ái mà các loại vải sợi khác không thể có được.

Ở Trung Quốc có một truyền thuyết thú vị về sự khám phá ra lụa tơ tằm. Vào một ngày xuân, khi đang đi dạo trong khu vườn của hoàng gia, nữ hoàng Xilingji, 14 tuổi, vợ của hoàng đế Huang Di (722-481 trước công nguyên) khi đi qua hàng dâu, thay vì thấy những quả dâu chín tím mọng thì lại nhìn thấy những quả bóng nhỏ xíu màu trắng trên khắp cây dâu. Vì

hiếu kỳ muốn biết những quả màu trắng kia là gì nữ hoàng đã ra lệnh cho một người hầu gái trèo lên cây hái xuống một quả. Nữ hoàng ngồi dưới gốc cây chờ đợi và nhấm nháp chén trà nóng. Người hầu gái cố vớ về phía những nhánh cây dâu để tóm lấy quả gần nhất và một quả bóng nhỏ màu trắng vô tình rơi vào tách trà của nữ hoàng. Nữ hoàng cố gắng lôi cái quả trắng ấy ra khỏi tách trà của mình bằng một cái que bẻ từ cây dâu, nhưng không được, mà chỉ nhắc lên được những sợi mảnh như tơ nhện, hơi dính dính. Khi mang những sợi tơ ấy dệt lại với nhau. Nữ hoàng có được một loại vải mịn màng, óng ả. Phấn khởi trước kết quả đạt được, tiếp tục quan sát vườn dâu, bà thấy rằng loại trái màu trắng có được không phải do đơm hoa kết trái từ cây dâu mà từ

loại sâu tơ sống bằng lá cây dâu, vì thế bà đã cho chăm sóc loại sâu này để lấy những quả màu trắng trên cây dâu để làm ra loại vải mềm mại, óng ả mà bà gọi là lụa tơ tằm. Ban đầu, chỉ có vua mới được dùng hoặc ban tặng cho người khác, dần dần các tầng lớp quý tộc ở Trung Quốc được dùng lụa, rồi lan ra đến các vùng khác của châu Á. Đến nay sau hơn 4.000 năm được khám phá, dù đã khá phổ biến nhưng hầu như chỉ những người khá giả mới biết thế nào là mặc áo lụa tơ tằm.

Một kén tằm tình cờ rơi vào chén trà của nữ hoàng Xilingji đã khai sinh ngành công nghiệp lụa tơ tằm. Giới quý tộc Trung Quốc "độc quyền" sử dụng loại lụa quý hiếm này và cách nuôi tằm dệt lụa được hoàn toàn giữ bí mật đến gần 1.000 năm sau mới được để lộ và lan truyền sang các nước lân cận bằng con đường tơ lụa. Đến thăm nơi trưng bày, biểu diễn công nghệ sản xuất lụa tơ tằm ở Tô Châu và xem biểu diễn thời trang bằng lụa tơ tằm mới thấy người Trung Quốc rất quan tâm bảo tồn và phát triển ngành công nghiệp độc đáo này.

Công nghệ trồng dâu, nuôi tằm, xe tơ, dệt, nhuộm lụa ngày càng hoàn thiện. Có rất nhiều loại vải khác nhau từ tơ tằm. Ngày xưa có vải lĩnh hay lãnh là lụa dệt dày rồi đem phết hồ, **đoạn** giống như **lĩnh** nhưng dày hơn, **the** (còn gọi là **sa**) và **xuyến** cùng là hàng dệt dùng sợi mỏng và dệt thưa, có thể nhìn xuyên qua được nhưng được dệt khác kiểu. Hàng dệt bằng tơ có chất lượng kém như tơ bị sẵn hoặc có cục thì gọi là **sỏi** (chối), **đũi** hoặc **nái**, hàng này thô nhưng bền.

Một cửa hàng bán sản phẩm lụa tơ tằm

TÍNH CHẤT TƠ TẦM

- Mặt cắt ngang sợi tơ có hình dạng tam giác với các góc tròn, vì vậy nên ánh sáng có thể rơi vào ở nhiều góc độ khác nhau, tạo vẻ óng ánh tự nhiên.
- Độ dẫn nhiệt kém nên mặc ấm trong thời tiết lạnh, mát mẻ lúc nóng bức.
- Khả năng giữ ẩm tốt.
- Có độ co giãn trung bình hoặc kém, độ giãn đứt: 13-20%.
- Là một trong những sợi tự nhiên chắc nhất, độ bền đứt: 30-50 g/tex, tuy nhiên khi ướt độ bền giảm đi.
- Người cầm có thể cảm nhận được vẻ mịn, mượt mà của lụa mà các loại vải dệt từ sợi nhân tạo không thể có được.
- Tơ lụa không còn bền khi phơi nhiều dưới nắng nóng.

Lụa tơ tằm qua thời gian dài phát triển, công nghệ luôn được cải tiến đã tạo ra nhiều loại vải khác nhau theo thời trang, phù hợp nhu cầu sử dụng như loại mỏng, óng ả, mềm mại và rũ để may áo dài, váy dạ hội, đồ bộ, đầm ngủ, v.v... thì có **satin tơ tằm**, **mutsolin tơ tằm**, **crép tơ tằm**; còn **taffeta tơ tằm** là loại vải cũng có độ bóng nhưng dày và cứng hơn nên thường được sử dụng để may đồ vest, đầm dạ hội, váy cưới, v.v... Được sử dụng nhiều để may vest, quần tây là **đũi tơ tằm** hoặc **tussore**, **fuji tơ tằm**, cùng là loại vải được dệt dày nhưng đũi có bề mặt dệt nổi sợi, còn fuzzi thì mềm và mịn hơn và còn có cả thun tơ tằm để may quần áo và đồ lót...

Ngoài làm hàng may mặc, sợi tơ tằm còn được ứng dụng trong nhiều lĩnh vực khác nhau. Lụa tơ tằm dùng trang trí nội thất, làm màn, rèm, chăn mền,... thể hiện sự giàu sang của gia chủ. Chỉ được xe từ tơ tằm được nhuộm với nhiều màu sắc óng ả là nguyên liệu đầu vào, qua bàn tay điêu luyện của những nghệ nhân để làm nên những bức tranh thêu độc đáo, có thể tìm mua dễ dàng ở các điểm du lịch, trên đường Đồng Khởi TP.HCM hoặc thường lắm tại điểm tranh thêu XQ nổi tiếng của xứ sở Đà Lạt mù sương. Lụa tơ tằm được sử dụng như giấy để viết, vẽ tranh thì đã được dùng phổ biến từ lâu, tơ tằm còn được sử dụng làm áo chống đạn (sử dụng nhiều trước Đệ nhất Thế chiến),

dùng làm dù (để nhảy), lớp xe đạp và túi đựng thuốc súng... Bằng quá trình xử lý đặc biệt, tơ tằm có thể dùng làm chỉ không hấp thụ trong phẫu thuật, các thầy thuốc Trung Quốc đã từng nghiên cứu sử dụng tơ tằm để làm mạch máu nhân tạo.

Ở Việt Nam, theo thần tích làng Cổ Đô, huyện Ba Vì thì nghề chăn tằm, ươm tơ đã có từ thời vua Hùng Vương thứ 6 do công chúa Thiều Hoa khởi nghiệp, theo đó, người giỏi nghề dệt lụa thường thờ bà Thiều Hoa là tổ nghiệp. Trồng dâu, nuôi tằm, canh củi đã trở thành nghề truyền thống lâu đời của người Việt Nam, cái nghề mà sự vất vả, kỳ công đã đi vào ca dao Việt Nam: "Nuôi lợn ăn cơm nằm, nuôi tằm ăn cơm đứng". Vất vả là vậy, thế nhưng từ ngàn xưa đến nay những người lao động miệt mài, chịu thương chịu khó hiếm khi hưởng được cái dịu mát khi tiết trời nóng bức, cái ấm áp trong trời đông giá lạnh từ những mảnh lụa tơ tằm.

Dù được phổ biến hơn nhưng tơ tằm hầu như vẫn là loại vải dành cho những người giàu có, bởi dù có nhiều tính năng vượt trội nhưng giá lụa tơ tằm đắt hơn những loại vải khác, khi may phải cẩn thận, tiến công may một chiếc áo dài bằng lụa tơ tằm thường đắt hơn những loại vải khác; khi sử dụng lại càng phải cẩn thận, giặt bằng tay với các chất tẩy rửa có tính kiềm thấp và phải phơi trong bóng râm. Đỏng đảnh là thế, nhưng vẻ đẹp

Bãi trồng dâu thôn Lương Phú, xã Thuận Mỹ, Ba Vì

Một nghệ nhân đang thêu tranh trên lụa

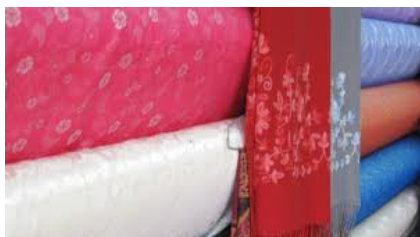
Cà vạt lụa tơ tằm, hoa văn dệt

Một số mẫu Lãnh Mỹ A với các màu sắc khác nhau

ống ả, quyến rũ của lụa tơ tằm có một sức hút đặc biệt đối với phụ nữ và thường là sản phẩm được chọn mua để làm kỷ niệm hay quà tặng. Tại các cửa hàng ở trung tâm Đà Nẵng, Huế, Hội An hoặc ở tiền sảnh các khách sạn lớn, trong số các mặt hàng lưu niệm dành cho khách du lịch, hàng tơ tằm luôn là mặt hàng có doanh số cao nhất. Ở miền Bắc có lụa Hà Đông, sản phẩm của làng Vạn Phúc (quận Hà Đông, Hà Nội), nổi tiếng vì lụa đẹp với nhiều mẫu hoa văn có từ lâu đời. Xuôi về Nam, lụa lãnh mỹ ở huyện Tân Châu, An Giang cũng được nhiều người biết đến. Phân viện Dệt may TP. HCM là đơn vị đi đầu trong nghiên cứu và sản xuất các mặt hàng tơ tằm từ đầu những năm 2000, các mặt hàng thế mạnh tiêu thụ trong nước và xuất khẩu của Phân viện là vải, thun tơ tằm, chỉ thêu/may tơ tằm, vải taffeta...

Một ngành công nghiệp lâu đời, dường như có từ khi có con người,

Sản phẩm lụa Vạn Phúc (Hà Đông)

tạo nhiều việc làm cho người lao động ở nông thôn, cho nhiều sản phẩm độc đáo, đa dụng như vậy, nhưng lại đang bị co cụm. Tại châu Âu, có thể nói ngành trồng dâu nuôi tằm đã chết từ vài chục năm nay và Trung Quốc là nước có sản lượng tơ tằm đứng đầu, khoảng 80% thế giới (70-80 ngàn tấn/năm) nhưng việc sản xuất tơ tại Trung Quốc giảm đến 15% mỗi năm. Ấn Độ đứng thứ hai, nhưng lại ở khoảng cách khá xa: 15 ngàn tấn/năm, sản xuất ra bao nhiêu

tơ lụa thì sử dụng hết bấy nhiêu. Việt Nam, một thời tơ tằm nổi đình nổi đám ở Lâm Đồng, đến nay sản xuất đang cầm chừng, một số công ty tư nhân đang cố gắng duy trì lấy nghề.

Thật đáng tiếc nếu chưa một lần được mặc áo lụa tơ tằm, một chất liệu có một không hai của tự nhiên ban tặng, càng tiếc hơn nữa một nghề độc đáo có từ rất lâu, tạo công ăn việc làm cho nhiều lao động bị mai một. □

Kỷ niệm 10 năm thành lập QTSC ... (Tiếp theo trang 4)

nghiệp hoạt động tại QTSC, chủ động tham gia cung cấp dịch vụ hạ tầng kỹ thuật, môi trường ứng dụng CNTT trên nền tảng giải pháp và công nghệ điện toán đám mây nhằm phục vụ các chương trình chính phủ điện tử, các chương trình cung cấp dịch vụ phần mềm cho các doanh nghiệp ứng dụng CNTT; mở rộng chia sẻ, nhân rộng mô hình QTSC...

Nhân dịp này, QTSC cũng nhận Huân chương Lao động hạng Nhì của Chủ tịch nước trao tặng.

Tại buổi lễ, Sở Thông tin và Truyền thông TP.HCM cũng đã tiến hành trao Giải CNTT-TT TP.HCM lần thứ 3 năm

2011. Đã có 67 hồ sơ của 59 đơn vị và 4 cá nhân tham gia (tăng hơn 50% so với lần trước), một số doanh nghiệp CNTT địa phương khác cũng gửi hồ sơ tham dự giải. Kết quả, có 15 giải thưởng trao cho 13 đơn vị và một cá nhân thuộc 5 nhóm: Doanh nghiệp có sản phẩm và giải pháp phần mềm tiêu biểu; Doanh nghiệp có sản phẩm phần cứng tiêu biểu; Đơn vị ứng dụng CNTT-TT tiêu biểu; Doanh nghiệp cung cấp dịch vụ giá trị gia tăng tiêu biểu; Tập thể, cá nhân có thành tích xuất sắc, đóng góp vào sự phát triển CNTT-TT thành phố.

TÂM AN